

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én másfél iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frttal fizethetnek elő, fél éves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az Erdélyi Gazda

kiadó-hivatalához címzendők.

A hirdetési díjszabályzatról a kiadó hivatal ad felvilágosítást.

Szerkesztő bizottság: elnök Szabó József; Dr. Berde Aron, Báró Jósika Sámuel, Szabó Sámuel, Vörös Sándor felelős szerkesztő: Gamauf Vilmos.

Tartalom: Havi emlékeztető: június. — A nagy-kőrösi napok. G. V. — Kéz kezét mos! — Széna és a szénakészítés. — Egyleti mozgalmak: vál. ülés 1888. május 14-én. — Pályázati hirdetés. — Közgazdaság. — Piaczi árak. — Hirdetések.

Havi emlékeztető.

Június.

Ház és udvar. Minthogy a munkások teljes ellátás és élelmezésben részesülnek: főképen az aratási munkálatok megkezdése előtt minden gazda előre szerezzze be a szükséges élelmi szereket.

Szérüskertből minden hulladék és utban levő szalma polyvamaradvány elszállítandó.

A megkezdett építkezésekhez minden anyagot meg kell most hordani, nehogy a kevés gabona behordása idején az igás erő kevesbítessék.

Gőzgéppel csépléshez szükséges köszén vagy fa beszerzendő.

Magtár és padlások kijavíttatnak, pinczék hűvös éjjeleken szellőztetnek.

A jégverem ajtajára gyékény vagy szalma takarót függesztünk.

Szántóföld. Az ugarföldek trágyázása folytatandó; megkezdett ugarlás bevégeztetik. Elavult luczernások, miután az első kaszálás megtörtént, feltöretnek.

Harmadik részlet takarmány-törökbuza, tatárka, (haricska) köles és mohar még sikerrel vehető, szintén az ugynevezett hathetes vagy cinquantino törökbuza e hó elején vetve, kedvező időjárás esetén, kielégítő termést adhat.

Repcze és őszi árpa aratása megkezdetik.

Buza-vetésből a rozs kalászkok kiszedetése figyelmünket el ne kerülje.

Répa, burgonya, törökbuza, dohány, paszuly kapálása és töltögetése; a legsürgősebb munkálatok.

Rét és kaszáló. Széna kaszálás és gyűjtés kezdete e hónapra esik.

Zabos bükköny, luczerna, baltaczim, vöröshere lekaszálható; a hereléket mult hónapban említett gyűjtés, szárítás, behordási módozatban részesítsük.

Luczernásban mutatkozó aranka, száraz árpa polyvával befedetik, vagy kikapálva elégettetik. Az arankafoltok gyakori lekaszálását is gyakorló gazdák kedvező eredményre vezetőknek találták.

Magnak szánt luczernások meghagyatnak.

Állattenyésztés. A kútak kitisztíttatnak, hogy állataink tiszta izü és salak nélküli vizet élvezhessenek.

Folytonos hőségben dolgozó jármosokra üdítő és hűsítő batással bir a zöld takarmány-törökbuza; ezt tehát ne vonjuk meg tőlük.

Az itató vályuk tisztántartása szigorú ellenőrzést igényel.

Szopós csikók, midőn anyjukkal a déli melegben hűvös istállóra huzódnak, zabra szoktattatnak.

A juhászoknak leginkább restségen alapuló előitélete, hogy a birkának nem kell friss víz, leküzdendő. Vizenyös, buja fűnövésű láposok megmetyezik a juhot, ily helyek tehát kerülendők.

Folyó, patak vagy álló víz hiányában a sertések számára feresztő gödrök hanyatnak. A malacznáj estve-reggel zsákból élelmeztetik, a mi szép fejlődésüket elősegíti. A kanok számára külön járást jelelünk ki.

Gulya, ménes, bivalok, ha lehetséges, a déli hőségben vízbe állíttatnak.

A házi szárnyasok elegendő friss vízzel láttatnak el, vályukjokba néhány rozsdás vas szeget teszünk.

Szőlő. Másodszor kapálunk, hogy a szőlővirágzás gyomot és gázt ne találjon. A virágzás alatt minden munka szüneteljen; ennek lefolyta után, midőn már a szőlő szeme kifejlődött és szilárdan áll, kezdetik a hónaljázás, a kacsozás és ezt követi a felkötés. A hónalj és kacsok töben levágandók; a mult havi válogatás óta kinőtt uj és meddő hajtásokat teljesen eltávolítjuk. Kötözésre legjobb a fonnyasztott kaka és a hárs.

Pincze. A pincze-ablakokat meleg időben zárva tartjuk és csak hűvösebb éjjeleken szellőztetünk; a hordókat feltöltögetjük és tisztára kefeltetjük.

Gyümölcsös. Az oltványok és nagy lánknál előforduló fattyuhajtásokat gondosan el kell távolítani. Cseresznyét és meggyet, melyek e hónapban érnek, a kártékony madaraktól védeni kell. A lehullott rosz gyümölcsöket szorgalmasan össze kell gyűjteni és hig mésszel megsemmisíteni, sertéseknek adni sat., hogy az abban találtató ártalmas rovar (Anthonomus) szaporodását megakadályozzuk.

lyozzuk. A hajtószemre való szemzés még e hónapban folytatathatik. Az olyan növésű fákön, melyeknek törzsei nagyon meglásodtak, a kéreg az éjszakai oldalón felhasítandó, hogy a nedvkeringés szabad utat nyerjen.

Faiskola. A későn fejlődött nemes hajtások csapra köttetnek. Azon nemes erős hajtásoknál, a melyeken mellékajtások fejlődnek, a mellékajtások visszametszetnek és csak a főajtások hagyatnak meg. A kellő hosszúságra (10–15 centiméternyire) nőtt tavaszi oltványok, ha még nincsenek kibontva, a kötelekből kibontandók. A faiskolát gyomlálni, kapálni és az oltványokról a faltyu hajtást metszeni kell. A kikelt és a tavaszkor kiültetett vadonczok földje tisztán tartandó és száraz időjárás alkalmával megöntözendő. Azon ágyásokat, melyek maggal vannak bevetve és melyeknek a jövő évben való kikéltése remélhető, nagy kímélettel kell gyomláltatni, de öntöztetni nem szükséges. Cseresznye- és kajszinbarack-magvak gyűjtendők, melyeket legjobb mindjárt elvetni, mert ha sokáig a levegőn állanak, kiszáradnak és nehezen kelnek ki.

Konyhakert. Az őszi sorba vetett gyökeres növények megkapálandók és a gyomtól tisztán tartandók. A kiültetett káposzta-rózsák megkapálandók és a szükséghez képest erős időben trágyalevel megöntözendők. A korán vetett borsók és a magnak meghagyottak leszedendők. Törpe borsó fajokat újölag vehetünk. A paszulyt, ha azt a vetés előtt nem tettük meg, meg kell karóztatni. Törpe paszulyt újölag vehetünk. Az ugorka és dinnye hajtásait vissza kell csipkedni; ha bő termés van, minden gyümölcs felett két levélre kell vissza vágni és a gyümölcsöt (terméseket) deszkára helyezni. A besavanyítani való ugorka most vetendő. A fokhagyma szárait le kell tiporni, hogy ki ne magvazzék. Nyári retek, endivia, fodoros káposzta vetendő.

A káposztafélék a szükséghez képest megöntözendők, elvünk legyen: erősen, de ritkán öntözni. Az eprek indái folytonosan elávoilitandók, kivéve az olyan fajták indáit, a melyeket szaporítani akarunk. A spárga metszés csak e hó közepéig tart, az ültetvény tisztán és puhán tartandó. A magnak kiültetett növények karókhöz kötendők. A káposzta és retekmagvak a madaraktól óvandók, hogy azokban kárt ne tegyenek. Az utak a gyomtól tisztán tartandók. A melegágyakról az ablakok, ha szép időjárás van, levezendők. Paszuly, borsó, ugorka szedése folytonosan tart. A paradicsom karóztatik és felköltetik. A rászaktól felszabadult melegágyakat fel kell ásatni s ugorka, paprika és paradicsommal bevetni.

Diszkert. Azon virágágyak, melyek tavaszi virágokkal voltak beültetve, felásandók; a gumók, virághagymák kiszedendők és árnyékos szelés helyre elrakandók. A szőnyeg (Teppich) növények Fokszia, Lantanak, Heliotropium sat. rendeltetési helyeikre elültetendők. Georgina és egyáltalában minden magasabb növésű és könnyen törő növény megkarózkodó és felköttendő. A virágágyások, gyepek, fák és cserjék száraz időben szorgalmasan öntözendők. A gyepek, ha kellően megnöttek, lekaszálandók, az utak szélein a gyepelesen levágandó. A rózsák szemzése hajtó szemre megkezdetik. A hidegházi növények átültetendők és a cserepek félig nedves porondba állítandók. Azon virágmagvak, melyek érni kezdenek, leszedetnek; a mag tenyésztésre a legszebb példányok kiválasztatnak. A szegfű homlításnak most van az ideje.

Erdészet. Fő h a s z n á l a t. A mult havi teendőkhöz kívül a leszállított faanyagok átadása képezi az erdesz feladatát és ott, hol hasított áruk készítettnek, ezeknek elkészítése szorgalmazandó. A mellékhasználat a faszedésre, légeltetésre, a cserkéreg készítésére terjed ki. Erdőmiveltés. A magas helyeken az erdészek befejezendők. Az erdővédelem a légeltetés ellenőrzésére, a vesszőlopás meggátolására és az erdőszélek gyakori bejárására terjed ki; ott, hol a szürovar pusztításaitól lehet

tartani, a szükséges intézkedések megteendőek és fennőtanandók. A vadászat az őzbakra szorítkozik.

A nagy-körösi napok.

I.

(GV.) A pünkösdi ünnepek alatt tartatott meg a nagy-körösi tenyészállat- és gazdasági kiállítás, melynek rendezésére az országos gazdasági egyesület a pestmegyeivel fogott kezét, támogatva a földmiveltési ministerium tetemes segélye által. Sietünk kijelenteni, hogy a kiállítás a fennforgó kedvezőtlen viszonyok daczára, elég sikerültnek volt mondható, csak az egyes vidékek képvisellete volt felette hiányos, tájékozó tanúságos adatra pedig nem is emlékezünk! Igen helyes intézkedés volt az, mely különben mindinkább tért hódít, hogy a bírálat a kiállítás megnyitása előtt ejtetett meg; tehát a belépő közönség már az eredményt láthatta és — kritizálhatta! A bíráló bizottság május 18-án alakult meg. Gróf Szapáry Gyula tapintatos vezetése alatt és másnap délre munkájával el is készült, a midőn Gróf Károlyi Sándor, a rendező bizottság elnöke a kiállítást egy rendkívül nagy tetszéssel fogadott beszéddel megnyitotta, melyből térszükre-miatt csak a következőket közölhetjük:

„Én részemről azt állítom, hogy ha Magyarországon mindenütt — a hol azt az altalaj megengedi — egy-két hüvelykkel mélyebbre szántanának, az e módon elérhető nagyobb termés bő kárpótlást nyujtana az árcsökkenésből származó veszteségekkel szemben. — Ez uton áttérhetne sok ember nagyobb számú és jobb minőségű tenyészállat tartására, mit is közös kaszálók és legelők berendezése által is nagy mérvben kellene elősegíteni. Másrészt nehezebb gyümölcsoltványok alkalmazása, vagy a filloxera által elpusztított szőlők helyébe a homokföldeknek szőlőkkel való beültetése mind megannyi oly tényező, a melyek bizonyára igényelnek valamennyi tőkét, de ez ne legyen nagy és inkább gyümölcse a takarékoságnak, mint kölcsön utján szerzett. E tényezők hatékonyak is fognak lenni a jövedelem fokozására és azokat én minden gazdatársarnak csak a legmelegebben tudom ajánlani. Magyarországon sok helyen meg van a jó föld és fokozható is annak jövedelme kevés tőkebefektetéssel is; de ehhez lényegileg is leginkább a gazdai értelem szükséges. Ennek fejlesztése pedig gazdáinknak az egymással gyakori érintkezés és eszméiknek kicserelése utján lévén elérhető; óhajtanók, hogy az országnak minden falujában egy-egy gazdakör alakulhatna meg, hogy ezek tagjai az egyesületi tevékenység által egymásnak kölcsönös serkentésére lehetnének. Óhajtanók, hogy a hasonló érdekek társuljanak, szövetkezzenek hitelviszonyaiknak javítására, terményeiknek eladására, anyagszükségletüknek beszerezhetésére, de legfőképen azonban gazdasági szellemük fejlesztésére.“

„Hirdessük a gyenge erők szövetkezésének nagy eszméjét. Ismertessük meg a modern korszak eme leghatalmasabb eszközét. Gazdatársaink okuljanak szavainkon; szö-

vetkezzenek közös eséljaik elérésére. Mutassuk meg a helyesét szavaiban és képletekben. Ez a gazdasági egyesületek feladata és oka annak, hogy a nagy-körösi kiállítás létrejött, magával hozva a szövetségbe lépett gazdasági egyesületek itt megtartandó közgyűlését és mindezzel előidézni reméljük a látottak és hallottak feletti egészséges eszmecserét. Kívánatos, hogy földmivelőink érdekében évente rendeztessenek a nagy-körösihez hasonló kiállítások az ország minden részében, évente más helyen, mert az így szerezhető tapasztalatok által fejlődni fog a földmivelők szakértelme, a mely nélkül pedig ma már, valamint az ipar különböző ágazataiban, nemkülönben a földmivelés terén sem gondolható a haladás, mely nélkül nem képzelhető a győzelem, azaz megélhetés azon versenyben, a melyben Magyarország földmivelői is a létért küzdenek.

„Erős hitem az, hogy a magyar meg tud küzdeni a közgazdasági bajokkal is ép úgy, mint ki tudta vinni mindenkor nemzeti fölényét. Magyarország oekonomikus fejlődése alapja államiságának. Ezért van az, uraim, hogy javára cselekedve földmivelésünknek, javára vagyunk egyuttal szeretett hazánknak.“

A lókiállítás — hol pénzdíjak nem voltak — csakis a közelebbi vidékre szorított, de mindamellert 115 darabot mutatott be, köztük néhány szép példányt is. Gulyabeli marhát csak 60-at láttunk, a mi bizony nem sok, de a csekély számot a jó minőség némileg pótolta. A nyugoti szarvasmarha néhány darabbal felülmutta a hazait és gyönyörű példányokkal dicsekedhetett, főleg a simmenthaliak voltak mennyiségben és minőségben kiválóak. A juhosztályban igen szép, finom merinók és fésűs gyapjasok versenyeztek; kiváló érdemet szerzett a Pick és Duller budapesti beviteli cég: 100-at meghaladó több külföldi híres juhászatot képviselő juhaival. A sertések számra gyengék, de minőségben — kivált a Bihar- és Békésmegyeiek — erősek voltak. Az egész állatkiállításban azonban a pálma a — baromficsoportot illeti meg, mely szokatlan mennyiségben (tán negyedfélszáz ketrecben) és változatosságban volt szakszerűen bemutatva és minden elődjét messze túlhaladta. Egy hazai találmányu (Jády Károly) költőgéphe helyezett tojásból ott a helyszínén 92% kelt ki!!

A gazdasági termények célszerűen voltak elrendezve, a mennyiben minden egyes termény összecsoportosítva, a kereskedelmi osztályozás szerint lett bemutatva; csakis nagyobb kiállítóknak volt megengedve a collectivitás. Megemlítendő a szegszárdi selyemtenyésztési felügyelőség, a vaj- és sajszövetkezet, a rizs, a póttakarmányok és trágyaszerek stb.

Volt aztán gyümölcskiállítás is... és ámbár Erdélynek (Gerendy Istvánnak) jutott a babér, — ily győzelmet többé nem kívánunk és óhajtjuk, hogy a rendezőség máskor hagyja el május közepéről az úde gyümölcsöcsel való okvetetlenkedést! A friss konyhakerti termékek, valamint aszalványok közt sok szépet láttunk; valamint kitüntek a megjelent budapesti magkereskedők is.

A borok szép számmal voltak képviselve s ha a homoki termény: a jövő reménye jelenlegi minőségében nem tudta megnyerni erdélyi szájizünket, úgy ez tán a szokatlanság rovására esik? Mindenesetre tény, hogy ez az anyag javítható, de egyebek mellett jobb pinczekezelés is kívántatik ahhoz, mint a minőt ott tapasztaltunk.

A gazdasági gépkiállítás igen jól volt látogatva, vagy 20 kisebb-nagyobb cég hozta el gyártmányait, melyek közt több gőzcseplő is szerepelt. A gépversenyt, mely takarmányfülllesztőkre és szénasajtókra terjedt ki, csak ezen utóbiakra nézve adott eredményt. —

A kiállítás látogatottsága rendkívül nagy volt; ezernyi ezren hullámoztak a területen: mánás és polgár, ur és paraszt egyaránt. Gróf Széchényi Pál miniszter is eljött gyönyörködni a sikerült vállalatban és megelégedésének többször adott kifejezést. Az elszállásolásban a derék körösiek egymással vetélkedtek; — kocsi, étel-ital szabott és méltányos áru volt, zsarolásról senki sem panaszkodhatott, a mi ilyenkor nagy szó! Ennek érdeme kétségkívül a helyi bizottságé, melynek élén a fáradhatatlan polgármester Ádám László működött. —

A kiállítással együttesen megtartott gyűlésekről, kivált a szövetségi nagy gyűlésről lapunk közelebbi számában fogunk részletesen referálni. —

Kéz kezet mos!

A „Székely nemzet“ 84-ik száma „Üzérkedés a kulturmérnökösökkel“ hosszabb cikket hoz, melyből átvesszük a következőket:

A különben igen hasznos és üdvös kulturmérnökség, a miniszterium egyik leghasznosabb intézménye, oly furesza körlevelet menesztett szét az országban s oly súlyos intézkedést rótt a különben is földhöz ragadt gazdaközönség nyaka közé, hogy annak megfelelni, a legtöbb gazda nem lesz képes. Elrendeli ugyanis, hogy minden gazda, ki a birtokán levő belvizeket szabályozni akarja, mérnököt tartozik fogadni, mert a ki, alább leírt tervet egy fél év lefolyásán belül be nem adja, az a szabályozási engedélyt nem nyeri meg (!) Kell pedig: „a) műszaki leírás; b) helyszíni rajz; c) hosszszelvény; d) keresztaszelvény; e) műépítmények rajza. A hosszszelvény függő lehetőségig a tengerszínre legyenek vonatkoztatva, mindenesetre azonban összefüggésbe hozva a befogadó vízfolyással (?). A tervek külön kiállítására nézve az általános rendelet (45639—885. F. M. és közm. és közl. m. sz.) 5 §-a irányadó, mely szerint a tervek két példányban, lehetőleg hivatalos irat formában (hosszaság 34 cm., szélesség 21 cm.) nyújtandók be. A helyszíni rajz egyik példánya kemény papíron állítandó ki; a hossz és keresztaszelvények milliméter papíron is készíthetők.“

Tudván pedig a magas kulturmérnökség, hogy ettől a rendelettől nagyon sok ezer gazda, a zsarnoki önkény kényszerének kinpadára vonatva, vonaglásában mérnök után fog futkározni s egy fél év leforgása alatt annyi gazda helyes mérnökre nem is akad, hát a magas kulturmérnökség

„jó szív“-e ezen a bajon is segíteni akar és egy másik körlevélben megteremti a mérnöki monopoliumot, mely körlevelet érdekességénél fogva, egész terjedelmében közöljük. Irja ugyanis a kulturmérnökség az általa kiszemelt vidéki mérnöknek:

„Tisztelt kollega ur! A vízjogi törvény 189. §-a alapján bejelentett vízművek (értsd árokhuzás) mindaddig nem igazolhatók, míg azok tervvel nincsenek felszerelve. Az N. N. vármegye területén létező bejelentett vízmű közül egy sincs tervvel felszerelve, miért is hivatalunknak előterjesztése folytán az alispán a bejelentőket ezen pótlás megtételére fogja utasítani. (Sic!) Erre vonatkozó előterjesztésünk a mai postával küldetett meg az alispáni hivatalnak. A bejelentők oly nagy számmal vannak, hogy zavarba fognak jöni, kivel készíttessék el, hogy záros hat hónapra megállapított határidőben (!) az alispáni rendeletnek megfelelhessenek (!) Eme körülményre szükségesnek láttam t. kollega ur becses figyelmét felhívni, mert tudom, hogy ily magánmunkálatokat szokott felvállalni. (!) Részemről azért fektetek súlyt arra, mikép ezen tervezetet a vízügyekkel foglalkozó szakértő készítse el, mert ez által a magunk baján is segítünk, mert jó terv mellett hamar tulesünk ezen a nagy munkán. A mellékelt kimutatásban megtalálja t. kollega ur ezen bejelentők névsorát, a kik tervek beadására köteleztetnek. Ezen kimutatás alapján t. kollega ur, a vízműtulajdonosokkal érintkezésbe léphet és biztosíthatja magának a munkálatokat. (!) Ha netán sok volna, úgy átengedhet belőle valamelyik kollegájának. Eljárásáról szíves értesítést kérve, maradtam Budapesten, 1888. II/27 . . . . ., s. k. v.“

És most következik az alispán levele:

„T. N. N. urnak, N.-nen“

„A t. czimed által beadott vízjogi bejelentés folyó évi . . . hó . . . 1888. sz. a kelt értesítésben előirt tervekkel lévén felszerelendő, miután ezen tervek elkészítése tetemes költséget igényel, figyelmeztetem a t. czimet, hogy N. N . . . i lakos mérnök, ajánlatot tett hozzám, hogy ő a szóban forgó terveket stb, stb.“

„Miután pedig nevezett mérnök ur, a másolatban ide csatolt levél szerint ezen munkálatok felvállalására a . . . -ik kerületi m. kir. kulturmérnöki hivataltól is felszólítást nyert, nevezett mérnök urat stb. stb.“

Kell-e még ehez kommentár? Ez Muszkaországba való eljárás! Nem azért, mert mérnököt jelölnek ki, hanem azért, hogy a gazdákat egyáltalában ily rendelettel gyilkolják s másodsor egy fél évi halálos ítélet terhe alatt kötelezik, hogy: „Életedet, vagy pénzedet! Halsz, vagy fizetsz!“

Ime t. laptársunknak czikke, mely kétségkívül illetékes helyen figyelmet fog kelteni, mihez a közlemény átvétele által mi is járulni kívántunk. Már most csak az a kérdés: mi lesz erre a kádenczia?!

A széna és a szénakészítés.

Minden gazdaságra fontos a sok és jó széna készítése; mindenki tudja, hogy mily sok pénzbe és fáradságba kerül

annak előállítása, s mégis mily kevés esetben lesz az okszerűen keresztülvive. A legtöbb esetben meg vagyunk elégedve, ha nagymennyiségű szénát vagyunk képesek betakarítani, míg tápanyagtartalmára és emészthetőségére kevés súlyt fektetünk s a jó és az eső által kilugzott vagy nyirkos állapotban betakarított széna között csak azon különbséget tesszük, hogy emezt amannak mögéje helyezzük. Ugy látszik, a legtöbben azt tartják, hogy mindegy: akárminő a széna, csak az állatok gyomrát megtöltse, hisz' minden szénában van elegendő tápanyag stb. Pedig kétségen felül áll, hogy csak jó és tápdus növényekből lehet igazán értékes szénát készíteni. Ilyen szénát tehát csak ott lehet készíteni, ahol jó rétek vagy füvelők vannak, melyek a kellő gondozás által minden tekintetben teljes termőerejükben fentartatnak. Mégis azt tapasztaljuk, hogy a legtöbb helyen a rétek sokkal több rosz füvet és gyomot tartalmaznak, mint hasznos növényt s ebben rejlik első oka annak, hogy szénánk nem oly jó és értékes, mint annak lennie kellene, hogy marháinknak csakugyan tápláló takarmánya legyen. E hitvány minőségű széna okozza azután, miszerint oly sok abraktakarmányt kell áldoznunk, hogy marháinkat teljes termelő-képességükben tarthassuk, mert csak az igazán jó széna képes az abraktakarmányt fölöslegessé tenni. Ezzel nem akarjuk mondani, hogy nem előnyös mérsékelt mennyiségű abraktakarmány alkalmazása még a legjobb széna mellett is; mert az abraktakarmány annál jobban használtatik ki, minél jobb széna képezi a takarmányozás alapját.

A második ok, hogy oly sok helyütt rosz minőségű szénát takarítanak be: a szénakészítés okszerűtlen voltában rejlik. — A szénakészítést nem akkor eszközlik, mikor a legtöbb fü- és hereféle teljes erőben áll s emellett megfelelő mennyiséget is ad, hanem legtöbbször későn kaszálnak. — Nem gondolják meg, hogy a növények akkor bírnak a legnagyobb tápanyagtartalommal, midőn teljes virágzásban vannak. Természetesen korábban is kaszálhatunk, mely esetben a mennyiségben veszítjük el azt, amit a minőségben nyertünk; míg ha addig várunk a kaszálással, midőn a füves a legnagyobb termést adja, akkor tápanyagban veszítjük el azt, amit a mennyiségben megnyertünk, mert a növények szára ekkor már elfásodott s a legértékesebb részek, a levelek, nagyrészt lepotyognak. Legfeljebb a teljes virágzásig várjunk a kaszálással, t. i. a réti füveknél; a szántóföldön termelt füvek hamarabb elfásodnak és kiszáradnak úgy, hogy a marha nem fogja nagy kedvvel falni. A herefélénél a kaszálás ideje akkor állt be, ha a zöld virágbimbóknak körülbelül a fele felnyilt.

Lehet, hogy az igen korán kaszált fü terimében fogyatkozást mutat; e veszteség azonban csak látszólagos, mert a sarju, mely nem fásodik el oly könnyen, annál kiadóbb, minél korábbi volt az első kaszálás.

Másként áll a dolog a hideg vagy savanyu réti talajoknál. Ezek közönségesen csak egyszer kaszáltatnak. E rétek termése jórészt kemény sásból áll, melyek között azonban kevés jó fü is nő. Ez utóbbiak azonban csak akkor

fejlődnek igazán, ha a talaj már jól átmelegedett, tehát körülbelül június 1-től; tanácsos tehát csak akkor kaszál-
tatni, midőn a jobb fűvek már kifejlődtek, körülbelül július
1-ső és 25-ike között. E késői kaszálás által a sarju is al-
kalmasabb lesz az őszi legeltetésre.

Különbözik nem mindenkör a tudatlanság és könnyel-
műség az oka a késői kaszálásnak: sokszor az időjárás nem
engedi a korai kaszálást; míg ugyanis változékony, esős
időjárás uralkodik, sokkal tanácsosabb várni a kaszálással,
semhogy fűtermésünket azon veszélynek tegyük ki, hogy
megázék, mely esetben a tápanyagaitól kilugzott széna a
takarmányszalmával sem igen ér fel.

Ha csupán egy növényvel bevetett területről van szó,
annak kaszálási idejét könnyű meghatározni. A réteknél
azonban az nem könnyű. Ezek ugyanis sok, különböző tu-
lajdonságú és fejlődési növényvel vannak borítva, miután e
növények egyike-másika későbbben virágozik, oly időpontot
kell választani a kaszálásra, midőn a rét legtöbb növénye
a legnagyobb és legjobb termést adja. Ez időpont az, midőn
a növények legnagyobb része virágozni kezd, másik fele
pedig már virágozik.

A késői kaszálást annak barátai a következő okokkal
szokták támogatni:

1. A fiatal korában kaszált fű a szárításnál igen össze-
esik, a későbbben kaszált nagyobb termést ad és sok aljfüvet
tartalmaz.

2. Az érett fűből sok mag hull ki, minek következté-
ben új növények keletkeznek, miáltal a gyepek mindig jól
zárt marad.

Ezekre nézve megjegyezzük, hogy annak oka, misze-
rint az idősebb növények szárításkor kevésbé esnek össze
s így nagyobb termést adnak: abban rejlik, hogy a növényi
szövetek már jobban elfásodottak, keményebbek, szivósab-
bak s ha a farost époly emészthető lenne, mint azon anya-
gok, melyekből képződött s ha értékes anyagok a rostképzés
alatt kárba nem mentek volna, úgy az ily várákozás
csak dicsérendő volna. Azonban a tudomány épügy, mint a
gyakorlat egyaránt bizonyítja, hogy azon takarmány, mely
bizonyos mértékben elfásodott, sokkal kevesebb tápanyagot
tartalmaz, mint az, mely az elfásodás előtt kaszálattott.

A mennyiségben való nyereség semmikép sem áll
arányban azon veszteséggel, mely a széna jóságában előáll
a késői kaszálás által. A magéréskor kaszált fű nem jobb a
gabonaszalmánál, mert, mihelyt a magképződés megkezdő-
dik, a növény tápanyagainak fő részét a magvak képzésére
fordítja; a tápláló cukor a kevésbé tápláló keményítővé
változik s a sejtfalak elfásodván, a sejtek kedvezőtlen vál-
tozáson mennek át, s emészthetőség és izletességre nézve
sokat veszítenek. A késői kaszálás által nagyobb mennyi-
ségű szénát nyerünk ugyan, a széna tápláló értéke azonban
sokkal csekélyebb s a minőségbeli veszteség tulszárnyalja
a mennyiségben előállott többlet értékét.

A jól zárt és jól gondozott gyepek újbóli felújítása a
melléktrügyek és a kihulló mag által nem kis mértékben

történik, különben is magvak elhintése a füveseken sokkal
célszerűbb, semmint a felújítás miatt elrontani a takar-
mányt. Meg kell még gondolnunk azt is, hogy sok fű a mag-
termés után elhal s így a gyepek folyton ritkul, miáltal a
mohok és gyomok annál jobban elhatalmasodhatnak, emellett
a magtermés által a talaj tápanyagai is sokkal nagyobb
mértékben zsaroltatnak ki.

A rossz kaszálás által is igen megviselhetjük a rétet.
A kaszálás mindenütt egyenlő és meglehetősen mélyen tör-
ténjék. A tarló 125—150 cm.-nél magasabb ne legyen.
A gyepeket magát azonban sohase rongáljuk meg, mert ezál-
tal nemcsak a következő termést kockáztatjuk, hanem
szénánk is rosszabb minőségű lesz. Legjobb harmattal ka-
szálni. Forró, száraz napokon célszerű csak este, éjjel és
kora reggel kaszálni.

A herefélék szárogatásánál gondosan kerüljünk min-
den fölösleges forgatást, mert különben a legértékesebb
részek — a levelek és finom galyak — leperlegnek. Ezt el-
kerülendő, a félig száraz herét meglehetősen nagy és laza
rakásokba huzzuk össze s úgy hagyjuk megszáradni, s csak
erős vagy tartós esőzések beálltakor kell ezeket széthány-
ni. Legjobb, habár drága eljárás, az ágakon való szárítása a
hereféléknek.

A szárításnál gyakori hiba, hogy nagyon is kiszárit-
juk. Ezáltal sok tápanyag kárbavész, mert a tulszárz széna
igen törékeny s a gyűjtésnél és hordásnál a legfinomabb
részek: a levelek mind leperlegnek, de a tulságos szárítás
által tápanyagok is illannak el; az ily szénát a marha nem
kedveli s gyakran dugulást is okoz. A szénát a teljes kiszá-
radás előtt hordjuk össze, mert így a legrosszabb esetben
erősebben fölmelegszik ugyan és megbarnul kissé, azonban
ezáltal csak értékesebbé válik, mint azt fűszeres szaga is
mutatja s a marha is jobban kedveli. Csak arra ügyeljünk,
hogy kazalrakáskor üregek ne maradjanak.

Ha a kedvezőtlen időjárás miatt nyirkos herét kell
betakarítanunk, úgy ajánlatos azt régi szénával vagy szal-
mával rétegezve rakni a kazalba s minden métermázsa
anyagra $\frac{1}{2}$ —1 kg. sót számítva, megsózni.

A barnaszéna készítése ott ajánlható különösen, ahol
buja, durvább és savanyu fűvekből áll a termés. Aki azon-
ban barnaszénát akar készíteni, jól kell a dolog fortélyát
ismernie, mert különben ki van azon veszélynek téve, hogy
takarmány helyett trágyát készít a fűből.

(Mező gazd. szemle.)

Egyleti mozgalmak.

Választmányi ülés 1888. május 14-én.

Tartatott alelnök Szabó József elnöklete alatt jelen
voltak: Reich Albert, Réti János, Szenkowich Márton, Dr.
Szentkirályi Ákos, id. Bodor Pál, Dr. Hintz György, e pénz-
tárnok és Gamauf Vilmos, e titkár.

87. Az április 13-iki választmányi ülés jegyzőkönyve
felolvasatván — a mainak hitelesítésére Reich Albert,
Réti János és Szenkowich Márton tagtársak kéretnek fel.

88. E. titkár tudatja alapító tag Báró Bánffy Dániel elhunytát — sajnos tudomásul szolgál.

90. E. pénztárnok april havi kimutatása szerint a bevétel 770 frt 94 krt, a kiadás 468 frt 26 krt tesz — tudomásul szolgál.

91. Gróf Kornis Viktor tudatja, hogy a választói ménes állomás székhelyétől Bonczhidát, Zsukot, Borsát vagy Kendi-Lónát ajánlja — az ügy elintézéséig tudásul szolgál.

92. Gróf Bánffy György hajlandó a ménállomásnak helyet adni, de megelőzőleg a részletes feltételek közlését kéri — a nmlgu ministerium azoknak leküldésére felkérendő lesz.

93. Ministerium 16741 sz. a. a fedeztetési állomások idei kimutatását 10 példányban megküldi — tagok között kiosztatott.

94, 95. Ministerium a kölni kertészeti kiállításról értesít és annak részletes programját küldi — tudomásul szolgál.

96. Ministerium 58242 sz. a. „A lokomobilok szerkezete“ című munka előfizetését ajánlja — lapban közlendő.

97. Ministerium 22189 sz. a. tudatja, hogy a szőlővessző szállítás nálunk is csak törvényhatósági engedéllyel történhetik — lapban egész terjedelmében közlendő.

98. Maros-Tordamegye alispánja 535 sz. a. tudatja, hogy a törvényhatóság Magyarországról szőlővesszőt behozni nem enged — tudomásul szolgál.

99. A nagy-körösi kiállítás rendező bizottsága bíráló tagok kinevezésére kér fel — bírálókul Dr. Szentkirályi Ákos és a titkár küldetnek ki.

100. Meghívó a szövetséges gazd. egyletek nagy-körösi közgyűlésére, —

101. Meghívó a gazdatiszti segélyegyletnek ugyanott tartandó közgyűlésére — a képvisellel az egyleti titkár bizatik meg.

102. Budapesti kereskedelmi és iparkamara a párisi közkiállításban való részvételre hív fel — tudomásul szolgál.

103. Lótenyésztési részvénytársaság 1887-iki zár számláját küldi meg — tudomásul szolgál.

104. Iparosegylet tudatja, hogy a déési kitüntetések kiosztása e hó 23-án fog saját helyiségében megtörténni — az egyleti oklevél átvételére Dr. Hintz György ur kérérik fel.

105. A jégbiztosító szövetség belépési felhívása — a „Generali“-val fennálló szerződésünk folytán tudomásul szolgál.

106. Herényi Gotthard Sándor „A cséplőgépek és azok kezelése“ cz. munkájára előfizetni kér — 1 példány megrendeltetett.

107. Bakay Nándor a kenderről szóló munkájának előfizetési ívét küldi meg — lapban közlendő.

Hitelesítik:

Reich Albert.

Réti János,

Szenkowich Márton.

Szabó József,

egyleti alelnök.

Gamauf Vilmos,

egyleti titkár.

Pályázati hirdetés.

A kolozs-monostori m. kir. gazdasági tanintézetnél az 188°/_o-ik tanévre az I ső éves tanfolyamban kilencz állami alapítványi ösztöndíjas hely és négy szabadhely megüritülvén, ezeknek betöltésére ezennel pályázat hirdettetik.

Ezen helyek elnyeréséért való folyamodványok következőleg szerelendők fel:

Az állami alapítványi ösztöndíjas helyeket illetőleg:

Ezen helyeket az alapítvány értelmében kizárólag csak az erdélyrészi megyékben (a tulajdonképeni erdélyi megyékben s a volt „kapcsolt részekben“ azaz a volt Kraszna-, Közép-Szolnok- és Zarándmegyékben és Kővárvidékén) született, iskolai tanulmányait sikerrel végzett, vagyontalan ifjak nyerhetik el. Az ösztöndíj áll: teljes élelmi ellátásból, az intézetben lakás, fűtés és világításból, a folyamodó által hozandó ágy- és törülközőneműek mosatásából, esetleg ingyenes gyógykezelésből. Az ezen helyekért való bélyegmentes folyamodványokhoz melléklendő: 1. Iskolai bizonyítvány legalább 6 gymnasiumi vagy realiskolai osztályról, vagy a kereskedelmi iskola (akadémia) végbizonyítványa. Több osztályt vagy érettségi vizsgát felmutatók előnyben leendenek. 2. Keresztelő levél a születési hely s betöltött 16 éves kor igazolására. 3. Szegénységi bizonyítvány. 4. Orvosi bizonyítvány az egészséges, ép testalkat és a himlő elleni védőoltás igazolására. 5. Szülői vagy gyámi nyilatkozat, hogy a folyamodó részére a szükséges kerti kézieszközök (kés, olló, körülbelől 5 frt érték) beszereztetnek s 5 frt biztosíték, 10 frt félévi tandíj és 2 frt olvasótermi díj érette letéttetik. —

A szabadhelyeket illetőleg:

A szabadhelyekben már az erdélyi részeken kívül született tanulók is részesülhetnek; e helyek ugyanolyan élvezményekkel járnak, mint az állami alapítványi ösztöndíjas helyek, csak hogy a szabadhelyesek az ellátás fejében havi 20 frtot fizetni tartoznak.

Az ezen helyekért való bélyegköteles folyamodványokhoz melléklendő: 1. Iskolai bizonyítvány, (mint fentebb). 2. Orvosi bizonyítvány, (mint fentebb). 3. Szülői vagy gyámi nyilatkozat, hogy a folyamodó részére a szükséges kerti kézi eszközök beszereztetnek, az 5 frt biztosíték, a 20 frt havi élelmezési díj és a félévi 10 frt tandíj és 2 frt olvasótermi díj érette pontosan fizettetni fog.

A folyamodványok f. év július hó 15-éig a m. kir. gazdasági tanintézet igazgatóságához Kolozs-Monostoron, posta ugyanott, benyújtandók. Ez alkalommal egyuttal tudattatik, miszerint a tanintézetre künnlakó hallgatók is felvétetnek s számukra a beiratkozási határidő f. év október 1—10-ig tart. Az intézeti „Szabályzatok“ kívánatra megküldetnek.

Kolozs-Monostor, 1888. év május hó 25-én.

Vörös Sándor,
igazgató.

Közgazdaság.

Assicurazioni Generali. E társaság részvényesei közgyűléseket f. é. május hó 1-én tartoták meg Triestben, midőn betérjesztették az 1887. évi mérleget.

A jelzalogület kivételével az magában foglalja az összes üzletágak eredményeit.

Ha tekintetbe vesszük, hogy a lefolyt évben a politikai láthatárt folytonosan sötét fellegek borították és hogy a gazdasági viszonyok is különösen kedvezőtlenek valának, tehát azokat a körülményeket, melyeknek befolyása alól magát egyetlen egy biztosító-intézet sem vonhatja ki, az üzleti év végeredményét, habár az nem üti is meg az előbbi évek mértékét, mégis kielégítőnek kell tartanunk és benne annak újabb bizonyítékát találhatjuk, hogy mily szilárd alapon áll e társaság és hogy mily kiválóan van igazgatva.

Az előttünk fekvő zárszámadási jelentés mint rendszeres számos kimutatással és táblázattal van ellátva, melyek az összes üzletek, de különösen az életbiztosítási üzlet menetét és fejlődését világos képben tárják szemeink elé, s örömmel látjuk azokból, hogy ez üzleti ág folytonosan halad előre, minek világos bizonyítékául szolgál, hogy a lefolyt évben 16.907,285 frtnyi összeg erejéig kötött új biztosítás, melylyel az 1887. évi december hó 31-én érvényben volt tőkebiztosítások összege 105.782,853 frtra emelkedett.

Ezt a kedvező eredményt különösen az igen méltányos biztosítási feltételeknek és a tartalékok folytonos gyarapításának róhatjuk fel. A tartalékok 30,428,271 frt 32 krnyi tetemes összeget értek el és nem csak arra szolgálnak, hogy biztosítsák a hatalmas társaság pénzügyi helyzetét, hanem arra is kiváló befolyással vannak, hogy a közönségben fokoztassék a társaság iránt a bizalom, melyet az több mint félszázados hasznos működése által már különben is nagy mérvben nyert meg.

Szükségtelen, hogy dicséretekkel halmozzuk el a társaság igazgatását, sokkal ékebben szólnak magok a szá-

mok, melyek annak jótékony befolyását tanusítják abban, hogy az Assicurazioni Generali kártérítésekben biztosított feleinek az 1887 évben 10,099,647 frtot, alakítása óta pedig 207,379,802 frt 20 krt fizetett ki, tehát oly tetemes összeget, a minőt, bátran mondhatjuk, a szárazföldnek egyetlen egy biztosító-intézete sem mutathat fel.

Miután a készpénztartalékok 1,914,658 frt 54 kr. tekintélye sösszeggel szaporítottak, tiszta nyereségül 705,633 frt 6 kr. maradt meg, melyből minden egyes részvényre 106 frt aranyban vagy 265 frank jut osztalékul. —

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetés.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS!

A nyitárvölgyi gazdasági egyesület agrár-meteorológiai observatoriumának „Időjárás naptára Magyarország részére” 1888. évi január 1-től már VI-ik évfolyamába lépven, erre előfizetési felhívást intéz a mivel magyar gazdaközönséghez.

Az időjárás naptár havonként kétszer jelenik meg, magyar vagy német nyelven megrendelés szerint, a postai levelezőlapok dupla nagyságában.

Egész évi előfizetési ára 2 frt és csakis ilyen fogadtatik el.

Az előfizetések az agrár-meteorológiai observatoriumhoz, Ö-Széplakra, u. p. Brogyán — intézendők.

(11—12.) 20.

Az igazgatóság.

PIACZI ÁRAK.

A heti vásár		Gabona mérték	Tiszta buza	Elegy buza	Rozs	Árpa	Zab	Török-buza	100 kiló.		1 köbméter tűzifa	1 kiló marhahús
helye	napja								széna	szalma		
k r a j c z á r o k b a n												
Budapest . . .	május	30 métermázsza	720	—	570	550	520	645	—	—	—	—
Brassó . . .	május	11 hektoliter	530	350	330	310	180	410	230	140	250	36
Deés . . .	május	29 „	680	620	450	—	280	680	540	280	320	32
Fogarás . . .	május	25 „	520	420	300	—	180	400	270	180	200	30—36
Gyula-Fehérvár .	május	26 „	550	500	400	—	250	480	300	200	240	36—38
Kézdi-Vásárhely	május	24 „	490	—	310	260	165	440	200	100	240	32
Kolozsvár . . .	május	24 métermázsza	650	—	520	—	380	540	300	240	300	34
Maros-Vásárhely	május	30 „	683	595	525	—	396	520	200	100	280	36
Nagy-Szeben . .	május	25 hektoliter	510	390	330	—	180	410	200	110	300	32—36
Nagy-Várad . .	május	15 „	488	398	355	280	220	398	230	120	320	48
Sepsi-Szt.-György	május	28 „	500	400	320	260	150	410	300	100	150	32
Szász-Régen . .	május	24 „	575	525	360	360	185	430	350	180	260	28
Torda . . .	május	26 „	550	425	375	—	200	390	300	30	238	28

